

פ ר ט י כ ל מ ס' 76 / ד'

טיסיבת ועדת הכספים, ביום ה', כג' באדר תשט"ו
17.3.1955 טעה 09.00
בהסתמכות חגרי הועדה לחינוך ולתרבות,

נוכחונ:

היו"ר י. גורי
ש. אריאב
י. פורדר
ז. שפר

ס. פרטיץ - יו"ר ועדת החינוך
ר. צברי
א. רזיאל-נאור
י. סמילנסקי

מוזמנים:

מר אבידור - מנהל מסד החינוך והתרבות
מר שריד - סגן מנהל מסד החינוך והתרבות
ד"ר כצנלבוגן - מסד החינוך והתרבות
ד"ר ברגמן - אגף התקציבים, מסד האוצר
ד"ר ארנון - אגף התקציבים, מסד האוצר
מר קטרון - מסד המספטים
ס. ספיבק
ס. בזק - מזכיר

ד"ר ז. סוזס - מנכ"ל משרד החינוך
מר מאירי - מסד מבקר המדינה
מר הירט -

סדר-היום:

- (1) תקציב מסד החינוך והתרבות
- (2) תקציב מסד מבקר המדינה.

(1) תקציב משרד החינוך והתרבות (המסך הדיון)

מר אבידור:

ח"ב סמילנסקי אמר לגבי סטיפנדריות בבתי"ס תיכוניים, סיס 5% מעדות המזרח. אין טום מפירה רשמית ואיני יודע מניין לקח מספר זה. האחוזה הזו עלולה במידה רבה מדי שנה בסנה, אבל אין אחוז ידוע והרוסם שלנו - שהוא הרבה יותר גדול.

כן הציע להגדיל את קרן הסטיפנדריות ולהביא בעיקר בחסות את העולים מעדות המזרח. הדבר הולך ונעשה שנה-שנה. הסנה חלקנו בערך כ-1600 סטיפנדריות לתלמידים חדשים שלא קבלו אותם לפני כן, בעיקר לסנת הלימודים התשיעית. הם מתחלקים לשני סוגים; כ-700 למסיימי בתי"ס יסודיים וחקלאיים יסירות מסד החינוך והתרבות ועוד כ-900 מהקרן המסותפת של הממסלה והסוכנות שהיא מיוחדת לעולים ולעדות המזרח. כלומר, הרבה יותר מ-50% מן הסטיפנדריות שחולקו בסנת תשט"ו ניתנו לעולים ולעדות המזרח. מספר זה הולך וגדל ואנו מוברים שנתון שנה-שנתיים נגיע לכך, ככל מי שראוי ונוקק לסטיפנדריה, יקבל אותה. מה שמדאיג - סגודלה של הסטיפנדריה אינו מספיק (עכשיו היא בסכום של 100 ל"י).

היו"ר י. גורי:

בשעתו נקבע קו, סמדיית האמצעים המוקדסים לחינוך התיכון תוקדס לסטיפנדריות, והסאר להענקות. ונקבע קו של חיטול הדרגתי של מתן הענקות במישרין וריכוז כל האמצעים במפעל הסטיפנדריות. בדרך כלל מסד החינוך והתרבות מגשים מדיניות זו, אבל עכשיו מסתמן טוב קו של עליה בסכום ההקצבות להענקות. מסתבר איפוא, שהקו הזה נסבר במידה מסויימת.

מר אבידור:

לא קבענו ביטול מוחלט של ההענקות. אמרנו: העברה יותר לסטיפנדריות. הענקות אלו הן הכרח מסני טעמים: הם המקור העיקרי לציווד, והספה קבענו - רק לציווד; זה גם קסור בצידול

הכתות וגם בתמיכות מיוחדות לבתי-ספר שיש בהם תלמידים נחטלים.

ש. פרטיץ: אם ללכת לפי הטיטה של ביטול בתי-ספר קטנים, האם יש הגיון לציידם ולפעמים להוציא כסף על ציוד כפול? אולי כבר עכשיו צריך לחשוב על דרך אחרת?

מר אבידור: התכנית לבטל ב"ס ולמזגו היא יותר קלה כשהוא מוחזק ע"י הממשלה. אבל בבתי"ס תיכוניים שהשתתפותנו בתקציבם היא אפס קצתו של התקציב, יש לנהוג בדרכים אחרות.

אסר למבצע הנחלת הלטון ותוצאותיו: - התוצאות אינן מגיעות לתכניות שהיו ערב המבצע, אבל הן סבביות רצון עד למאד, ודוקא לפעמים בטוחים שלא חשבנו עליהם. המבצע היה בנוי כולו על כך, שתהיה הסתערות על אלה שאינם יודעים קרוא וכתוב, שילמדו 25 סיפורים. כיום יש בסיפורים אלה 40 אלף לומדים, מהם קרוב לסני-טליט בכתות הרגילות. מספר הנכנסים לכתות הרגילות ללימוד עברית עלה ליותר מכפליים, והם לומדים במסירות וברצינות, ויש גם מורים מתנדבים. הלימוד הרבה יותר מבוטס ורציני. מסוים כך אנחנו חושבים טבהסקעות מעטות לערך בעתה עבודה רבה. הרטיות המקומיות והגופים הציבוריים נרתמו למבצע ברצינות.

בענין סובייטון העתיקות: - יש אולי מקום בקריית האוניברסיטה ומחפטים עכשיו מקורות. יחד עם זה איננו שוכחים את מוזיאון רוקפלר בירושלים. יש קורטורים בינלאומי, שאנחנו גם כן שותפים בו.

בשאלה שאלה, אם המורות-הנשים ממשיכות בעבודה נכמה שהן. העובדה היא, שהן מקבלות חופשות לידה וכדומה, אבל רובן הגדול חוזר לעבודה.

שאלו, מה בענין הלואות לסטודנטים בחו"ל: הן בכתבות או תיבתנה רק לאותם סטודנטים שיצאו ברשות לפני 1953 ועומדים לסיים לימודיהם בסנת הלימודים 1955/56, באשר אז היה סער המטבע נמוך יותר, ונותנים להם הלואות בהפרט הסער, נותנים רק לאלה סלימודיהם חיוניים ומספרם אינו גדול, זה נעשה בראש וראשונה לפי דריסת מסרד חוץ.

שאלו מה בדבר הסמועות, סטודנטים רבים נטארים בחו"ל. מישהו אף אמר שהרוב נטאר סם. אין כל יסוד להפריח סמועות כאלה. אמנם נטיא האוניברסיטה ואחרים אמרו זאת, וגם אנשים מישראל סנקלעים לימים או לטעות לחו"ל, אבל עוד אי-אפשר ואסור להסיק מסקנות. אם תטימו לב לעובדה הקטטה, מתי התחילו לצאת סטודנטים לחו"ל: - ב-1948 לא נתנו לצאת; ב-1949 יצאו בודדים. התחלנו להרשות לצאת ב-1950 ועד עתה לא יכלו לסיים לימודיהם אלא בודדים. נוסף על כך בקבע בארה"ב לפני שנה וחצי חוק המרטה לסטודנט זר הטטיים לימודיו לעבודה בסכר שנה וחצי. אם ב-1958, 1959, 1960 לא יחזרו רבים אפשר יהיה להתחיל לטעון טענות. נכון שהיו טטימו רפואה בטוייץ ועברו להתמחות בארה"ב; זה עוד איננו אומד שהם יטארו בחו"ל. גם אם יטארו 10% זו הסקעה בריאה למדינה. אנחנו מקפידים מאד, ביחוד בטעתיים האחרונות, מי מקבל מטבע. לדאבוני נפסק לאחרונה הדבר כי אין להורים לירות ישראליות, אבל יש הכרח לסלוח בפרט בוגרי אוניברסיטה וטכניות, שיסתלמו טנה-טנתיים בחו"ל. הקונסוליות שלנו מקבלות דוחות פעמיים בטנה. אם ניווכח לדעת שיש טכה כזאת, יש בידינו אמצעים, אנחנו נותנים להם דרכונים רק לטנתיים ויש להאריך להם את היתר היציאה. אמצעים חוקיים ישנם בידינו, הסטודנטים הישראלים בחו"ל - אלה סקוראים לעצמם סטודנטים - מספרם קרוב ל-2000, אבל מקבלי מטבע הם כ-600. אם אין ענין של מטבע ואין ענין של גיוס, אין לנו חוק שהקונסוליות צריכות לעקוב אחריהם.

הינ"ר י. גור: היה זה מן הראוי לייטב עובדות אלו עם אנטי האוניברסיטה מסוים טאם הדברים נאמרים ממקור כה מוסמך כמו הנחלת האוניברסיטה, ברור טמוכרחים לקבל אותם כפי שהם נאמרים. אם הדברים אינם כאלה, לדאי היה מססרד החינוך והתרבות יעמיד אותם על אסיתותן של העובדות.

מר אבידור: ח"כ לוז טאל על הפיקוח הרפואי בבתי"ס היסודיים: הפיקוח הוא בידי מסרד הבריאות, ובכסה מקומות - הרטיות המקומיות. אסר למצב הגופני, טנינו את ד"ר סימון כיועץ רפואי של המסרד.

ח"כ פרטיץ העירה על הדרך הסגרתית, לו עתה, שבה נערוך התקציב. אני חולק על כך, שזו דרך סגרתית. אנחנו בודקים את הצרכים ובהתאם לכך מסתדלים לבנות את התקציב.

היא טוענת שחוק הוראת-טעה הרס את הגן והורס את החינוך היסודי. אני חולק על כך. הגן לא נהרס, גם לא התמוטט ולחוק הוראת טעה (גני ילדים) לא יכלה להיות ולא תהיה טום השפעה על בתי"ס היסודיים. אם יש השפעה, היא ודאי אינה ניתנת לטום הערכה. אינני סובר שחוק זה הרס את הגן.

היו"ר י. גורני: בעצב אפסר לטפוט על ענין זה רק על פי טימן היכר אחד: אם הוא הביא לידי כך שאלפי ילדים אינן מגיעים לגן הילדים; וטום יכנסו לבית-הספר בלי לעבור את הגן בעתיד הרחוק יותר, הדבר הזה סוכרר להטפיע לרעה.

מר אבידור: תוצאת החוק לא היתה הרחקת אלפי ילדים מהגן. אטר לגיל 5 - בודאי לא. אין לקבוע שלפני כן היו טאה אחוזים של הילדים בגיל 5 בגן הילדים, ואין לקבוע זמא עכשיו. ייתכן שהחוק הזה פגע בכידה קטנה בגיל 4. גן הילדים במדינת ישראל עומד כיום בדרגה גבוהה יותר מאטר בכל מקום בעולם. הוא יכול להיות עוד יותר טוב ואנחנו רוצים בכך, אבל אין לדבר על הרס והתמוטטות.

ועוד יותר: כבר מדברים על כך, שזה, הרס את ביה"ס היסודי. לא מניה ולא מקצתיה. חקרנו בדבר ואנו ביטים הקרובים טודיעים על ביטול ההיטארות לא רק בכתה ח' - בכתה א'. יש לנו בעיות פדגוגיות רבות בביה"ס היסודי, אבל לא צריך לקטור הכל בגן הילדים. אילו נתנו היום תוספת של 1-2 מיליון ל"י למסרד החינוך, הייתי עוד חוטב הרבה אם להציע זמא לגן הילדים או לחינוך על-יסודי בגיל 14-15. גן הילדים אצלנו מטלא תפקיד חשוב; היכן? - בישובי עולים. ואם היה ניתן לי כסף הייתי אוטר: ניתן גן ילדים בגיל 3, אצל לישובי העולים. אם לא ללכת בטברה, זה לא ביטול הוראת טעה אלא למצוא דרך שהילדים של העולים ילכו לגן, כי הם מביאים לא רק לטון עברית למטפחה אלא מביאים תרבות לבית. צריך עוד לחשוב לקראת הכנסת הטליטית על בעיית גן הילדים בגילים הנמוכים.

ח"כ פרטיץ ויו"ר ועדת הכספים דברו על בעיית המורים. זכרון, יש מחסור במורים, אבל לא הייתי מוציא פסק-דין חסור כזה, שאין רוצים להיות מורים ואין רוצים ללכת לכל מקום. יש תופעות שאינן טובות אבל יש תופעות טובות גם כן. יש למסרדנו דין ודברים עם הסתדרות המורים ועם מורים, אבל יש גם תופעות יפות. הנה כבר צויינה התופעה הנפלאה של הליכת החיילות, שהן מבקשות להיטאר כולן טם לסנה נוספת. יש בכל זמא תופעות, שהמורים הבלתי מוטמכים מטלאים במסירותם בתפקידם את אטר חסר להם בהכרתם. יש גם תופעה יפה של מורים שעוברים לגור בישובי עולים. יש לנו דין ודברים עם אלה שמאחרים ולעתים מזלזלים בתפקידם, ואנחנו מעמידים את הסתדרות המורים על תופעות אלו וגם הם כואבים את זה שאין די התנדבות. אלה טגרים במקום מטלאים תפקידם, ואלה טנוטעים - לעתים מזלזלים.

ט. פרטיץ: מסרד החינוך עטה טאטץ בדי להבטיח דיור מתאים, והוא גם קבע שהוצאות זסיעה ישתלטו רק למורים שלא הוצע להם דיור. מה היתה תגובת מרכז הסתדרות המורים על כך?

מר אבידור: תגובתו היתה, שחלק מהם אמנם גרים במקומות אלה, חלק אינם יכולים לגור. ואמנם יש מקומות שאינם יכולים לגור טם. בנצב נפתרה הטאלה כי יש טם בני המושבים; בלי בני המושבים המורות האלה לא יכלו להיות במקומות ההם.

הדרכה: - לא בטלנו את ההדרכה. עד לפני טנתיים היו מדריכים בת"א, בחיפה, בירושלים, טל הרטויות המקומיות. הרטויות המקומיות שלטו להם את המטכורת. הם לא היו עובדי המסרד. מטעבר ענין תשלום המטכורת לנו, לא בטלנו את ההדרכה אלא טנינו אותה. יש לנו סעיף בתקציב, שהולך וגדל, אבל יש לנו מדריכים שלפי דעתנו יש להם עדיפות. במקום לתת מדריכים בכתות א' - ב' בחיפה ובתל-אביב - טזה חשוב, אבל עוד יותר חשוב טיהיו מדריכים לחקלאות ולמקומות טצריכים אותם;

אנחנו מעריכים מאד את ההדרכה, ואם ככה מכם רוצים לתת לנו ברוב טובה עוד תקציב למפקחים - אל תתנו לנו; אין מפקחים במדינת ישראל. יש לי תקציב וחסרים לי היום שלשה מפקחים. היו הכרזות ובאו טועמים, ופסלנו את כולם. דרושים לנו הרבה יותר מורים-מדריכים, וזאת אנחנו עושים. אנחנו עושים בקצב האפשרי.

בדבר אחד אני מסכים בלב שלם להערת ח"כ פרסיץ, בענין פיזור תקציבים במסודים טובים; מן הראוי היה לרכז אותם.

ח"כ הרצפלד הזדעזע מתקציב ההסכלה הגבוהה. אנחנו מוכרחים לסדוד את הצרכים ואת האפשרויות, ובמידה זו לחלק בין כל השטחים. לחבר הכנסת הרצפלד אני יכול לוטר, שהצענו תוספת לחינוך הגבוה. אמנם גם האוניברסיטה וגם הטכניון דורשים עוד. יש לזה עוד סעיף גם ברזרבה ותקציבים אלה עוד ייבדקו, ובודאי עוד תיפול הכרעה בענין זה.

ח"כ הרצפלד שאל בנוגע להגדלה ב-50% לביה"ס לרפואה, ואם זה נכלל בתקציב. בית-ספר זה אינו הולך לגדול בבת-אחת. בטבת הלימודים הבאה תהיה העלאה ב-50% בבית-הספר לרפואה בטבת לימודים. אחת, ועל כן ההגדלה בתקציב איננה כל כך ניכרת, אבל היא נכללת בחישובים.

ח"כ ציזלינג שאל מה הם התשלומים לבחינות. התשלומים לבחינות הגברות בתשי"ד היו 18 לירות לנבחן, ובבחינות אכסטרניות - 3 לירות למקצוע. תשלום זה איננו מוגזם ואיננו טכסה את ההוצאות.

כן שאל על הנסירה מבתי"הם למיעוטים. ישנה נסירה קטנה והיא מתבטאת בכמות הגבוהות, בזכות. זו תופעה שבאמת מדאיגה אותנו. בסנים הראשונות לחוק לימוד חובה הבנות הערביות נכנסו ללימודים באותה מידה כמו הבנים, אבל בשתיים האחרונות יש נסירה קצת יותר מדי גדולה של ילדים הטביעים לגיל 11-12, ואנחנו מסתדלים בדרכים שונות להטפיע על ההורים. איננו חושבים שיש כאן לנקוט בדרכים של טשטשים וקנטות לפי טעה.

כן שאל ח"כ ציזלינג בענין התרבות למיעוטים. הוא שאל לפי איזו פרופורציה נקבעו 12 אלף הלירות. יש לנו כאן קנה-מידה אחד: אפשרויות הביצוע; כי לא קל לבצע תרבות למבוגרים בין המיעוטים. אנחנו כבר זמן רב מסתדלים לסדר סיעורי ערב למבוגרים, ומעניין שיטת אצלם היענות הרבה יותר גדולה ללימוד עברית מאשר ללימוד ערבית. זו לא ענין של הגדלת תקציב, כי גם בטספרת זו אנו מתלבטים למצוא גם אנשים וגם את הדרכים והאמצעים, כיצד להטפיע עליהם.

חילוקי הדעות בין ח"כ גורי וציזלינג - היכן לקבוע סעיף זה: אם כדבר נפרד או בתקציב המלא; לפי טעה השאלה עוד ספציפית, אבל ייתכן שבעוד שנה-שנתיים נוכל לכלול זאת במערכת הכללית של פש לוח התרבות שלנו.

ח"כ בניחו בסקי שאל על התלונות הרבות הנשמעות, על המרחק הגדול בזמן מבחינה עד לקבלת התוצאות. כל מחברת צריכה להיבדק על-ידי שני אנשים, וכספר האנשים המוכשרים לכך ורוצים בכך הוא מוגבל, ומספר הנבחרים - למחלתנו - הולך וגדל בקצב מהיר. הוא יותר מאשר הוכפל בטנתיים האחרונות ואילו מספר הבוחנים נשאר כפי שהיה. על כן מצאנו לנכון החל מהשנה הבאה להפריד בין הזמנים. בתי"הם התיכוניים יבחנו בקיץ והאכסטרניים יבחנו בחנוכה, וכך נפזר את העבודה. על כל פנים הסתדלנו שאלה שמתעדים להמשיך בלימודיהם באוניברסיטה ובטכניון לא יפסידו את ההזדמנות, ולצביהם מחיטים את הודעת התוצאות.

ח"כ גורי שאל, אם יש לנו תכנון בטוח ארוך בעניני מלאכה וחקלאות. אנחנו עושים זאת. ביחס למלאכה הדבר קשה יותר, כי צריך טכנים וציוד. אנו מנהלים מ"ס עם אורט ומדובר על פעולות בטוחה. אנחנו גם מנהלים מ"ס עם גורמים אחרים: הדסה, עליית הנוער ועוד, שנוכל להשתמש בתי-המלאכה שלהם להוראה בבוקר. גם בסעיף 4 הכינונו תכנית גדולה להקמת בתי-מלאכה מרכזיים וציודם.

ביחס לחקלאות, יש התקדמות ניכרת השנה. יש באמת שטחי קרקע גדולים ומטייעים באוטונומיה את הילדים לעם. אנחנו חושבים להמשיך בדרך זו. ישנה כמובן הצרה הגדולה, של חוסר במורים מתאימים.

היו"ר י. גורדין: מה הצעדים הנעשים על-ידי משרד החינוך כדי להכשיר מורים למלאכה ולחקלאות?

מר אבידור: בדרך כלל ישנן עתה מדרשות נתמכות למלאכה וחקלאות, אבל זה איננו נראה לנו כי אנו רוצים שהמוסד יהיה מותזק על ידנו. אנחנו רוצים להקים מצד אחד מדרשה למלאכה וחקלאות, ומצד שני לעודד טטח זה בסמינרים.

בענין הסכתב של הסתדרות הסטודנטים: - ניתנה תמיד עזרה לסטודנטים. הם אוכרים מסופר להם כי נמחק הסעיף. לא היה מה למחוק כי לא היה סעיף כזה. הסטודנטים לא קבלו את זה והם לא היו צריכים לכתוב זאת. קיימת ועדה ציבורית לעזרה, והם אחד הגורמים המסתתפים בה.

בענין התרבות: ח"כ גורי סובר שבנין זה לא נלחטנו די ושאנחנו נגדירים מבחינה תקציבית בענין זה. אינני חושב שזה נכון. הסדור בתרבות לסטודנטים, ובשטח זה נעשית בארץ פעולה ענפה ופוריה שאין דוגמתה בארץ אחרת. אצלנו ההיענות בכל חוג ובכל הרצאה היא נפלאה. במצב שיטנו היום המדינה צריכה לעשות דברים רק כשאינם נעשים על ידי אחרים. אם הם נעשים על-ידי אחרים - והסתדרות העובדים מוציאה על כך סכום הרבה יותר גדול מאשר המדינה - תבורך על כך. לי יש דאגה אחרת, שכל המלאכה הפוריה הזאת אינה מתואמת בסידה מספקת, ועל זה יש לנו דיונים. אנחנו רוצים להקים איזה גוף מרכז לעניני תרבות לסטודנטים, אבל לא הייתי אומר שהתרבות לסטודנטים היא מקופחת ואין צורך במלחמה נוספת. התקציבים האלה אינם צריכים להיות תקציבים של עשייה, כי אם של תמיכה ועידוד והדרכה ופיקוח לגופים העושים.

מר גורדין: אני רוצה להתעבב בנקודות אחדות: כיצד מבוצע חוק ליסוד חובה וענין הגנים והמורים. ביצוע חוק ליסוד חובה: ח"כ פרטיץ, ביסיבת ועדת החינוך והתרבות הוכיחה לנו שלפי דעתה ישנם כ-21 אלף ילד שנשרו מבתי"ס, ואתמול באו ח"כ ציזלינג ותוך כדי עיון בטבלאות גם כן הביע למספר של 22 אלף.

אני חולק על המספר הזה. אין 22 אלף ילד ואף לא מחצית מזה, שמצאים מחוץ למסגרת בתי"ס במדינה. אני עוד מדבר על הביקור הסדיר - זו שאלה מיוחדת. גם ח"כ גורי שאל, מה בענין הביצוע של החוק.

מגיל 3 עד 13 (גיל ליסוד חובה בבתי"ס היסודיים) מילידי 1941 עד ילידי 1948 - המספרים הכוללים של כל השנתונים האלה הסנה הם 229,353 ילדים יהודיים, כל השנתונים האלה. לומדים בבתי"ס שלנו 232,000 ילדים, זאת אומרת קצת למעלה מ-100 אחוזים לומדים בבתי"ס. אסביר זאת.

ישנם בבתי"ס היסודיים ילדים למעלה מגיל 14. היה זמן שהגילים האלה היו בבתי"ס שלנו קרוב ל-10 אלפים. מספר זה פוחת והולך מטנה לטנה. הסנה לומדים בגיל 14-17 - 6000-7000 ילדים. יוצא שאם אפשר לדבר קודם כל על נשירה של נערים עובדים, יש להגיע למסקנה שיש מסהו למעלה מ-100 אחוז; אבל אין זה נכון, כי יש בתוך זה ילדים למעלה מגיל 14. אנחנו יכולים להניח שיש לנו 2000-3000 ילדים שאינם מגיעים לבית הספר - אולי גם זה לא.

ט. פרטיץ: אתה בעצמך אמרת שיש 8000.

י. סמילצנסקי: זה נכון בערך עד כה ו'.

מר גורדין: על כן אין לדבר, שלא היקפנו את כל הילדים במדינה.

א. רוזיאל-נאור: כמה, לפי החשבון שלך, בכל זאת אינם בבתי-הספר?

מר גורדין: לפי החשבון שלי לומדים כל הילדים. זאת אומרת, כל הילדים נמצאים במעגל הזה של בית-הספר. כי אם אני אומר שלומדים אצלנו 232 אלף ילדים - זה בבתי-ספר שאנחנו מטלמים כעדם, אבל יש בארץ חדרים וישיבות ומוסדות אחרים, שגם לטם מגיעים ילדים.

אלא מאי? - י"כ בעייה אחרת לגמרי, וזו הבעייה של ילדים שרשומים בבתי"ס ואינם מבקרים ביקור סדיר.

י. סמילנסקי:

לא רק זה.

מר טרייב:

רק זה, כל הטאר אינו קיים. אם אתם רואים בירוסלים ילדים מוכרי עתונים ומוכרי סרטי נעלים - הם אינם מבקרים ביקור סדיר. זוהי בעייה אחרת. אבל טילדים לא נתפסו - טעמים מאד. יכול להיות שזה מגיע לאלף או לאלפיים. המספרים האלה הם בדוקים.

י. סמילנסקי:

אי-אפשר להגיד שהם בדוקים. יש 232 אלף רשומים אבל לא דה-פקטו. יש כמה מקומות שרשומים טאטיים ולמעשה יש סם רק טאה.

ס. פרטיץ:

אבל ב-232 אלף יש היטארות של עשרת אלפים או לא?

הינדל י. גוריי:

מספרים אלה הבאתי לפני ועדת החינוך והתרבות לפני כחודש ועשיתי את חשבון הסנתונים. הלסכה הסטטיסטית מוכיחה שיש לנו 229,353 ילדים מגיל 6 עד 14. אין לנו מספרים אחרים ואנחנו מוכרחים לקבל מספרים אלה.

י. סמילנסקי:

לפי המספרים של מוסד סולד יש 10 אלפים ילדים מחוץ למסגרת בית-הספר בגיל 6 עד 14.

הינדל י. גוריי:

אין זה מקור יותר מוסמך מאשר הלסכה הסטטיסטית. מוסד סולד הרי מוכרח גם הוא להסתמך על נתונים של הלסכה במחקרים שלו. הם יכלו לכל היותר לעשות מחקר מה מספר הילדים בבית-הספר, אבל כדי לקבוע הפרט הם מוכרחים להסתמך במספרים של הלסכה הסטטיסטית.

ס. פרטיץ:

סימון מסחוז הדרום מסר לוועדה, כי אם לא להביא בחשבון את הקימוצים הרי מתגסס חזק חינוך חובה בנוב רק להלכה. מ-3000 ילדי באר-טבע למדו רק 2000. במקומות אחרים נטארו ילדים רבים מחוץ לבית-הספר והבדיקה הוכיחה שלאנו דוקא הגילים המבוגרים יותר לא דורכים על סף בית-הספר.

איך זה מתייטב בכל זאת עם מה טאתם אומרים?

מר אבידוריי:

במחוז של מר סימון יש פחות מ-10% של כל הילדים ועל כן אי-אפשר להדגים את זה למאה אחוזים. כל המספרים האלה נטולי כל יסוד לגבי תסט"ו. הוא מסר דו"ח בסוף תטי"ד והמספרים האלה טתאימים הרבה יותר לתטי"ג. כיום בבאר-טבע ובכל המחוז כל המספרים אינם נכוניים. כיום לומדים בבאר-טבע לפחות 95%.

מר טרייב:

אני קובע בכל האחריות, שאין לנו כל יסוד להתייחס למספרים שלנו באי-אמון. 232 אלף לומדים בבתי-ספר יסודיים, ואלה הם ילדים טאנחנו מסלמים בעדם והם כלולים בתוך התקן. 232 אלף ילד אלה נבדקו על ידי תטובות לסאלוונים ססלחנו לבתי-הספר. עם כל הסנתונים הם 229 אלף, ואני ינדע שיש ילדים בגיל 14-17, ויש ילדים מחוץ לרשת בית-הספר המטלכתי. מי טאחראי לביצוע החוק בתל-אביב, למטל, אומר טטם לומדים כמעט כל הילדים ואין גם נטירה בתל-אביב.

ס. פרטיץ:

אבל יש חיסורים רבים מאד וליסוד בלתי סדיר.

מר טרייב:

בתל-אביב אין ביקור בלתי-סדיר. הביקור בתל-אביב הוא סדיר לגמרי.

(המטך היטיבה רטמה אד.)

לפני-כן ראה מספ.

נד.

השאלה היא כמה ילדים בגיל 5 לומדים בבית-הילדים. בשנת תשט"ו למדו קצת למעלה מ- 30,000 ילד בעוד שהסתובן מראה על 34,000 ילד. אם מביאים בחשבון שישי ילדים בגיל 5 הלומדים בבתי-פרטיים שאין אנו מסתתפיה בהחזקתם, שישי ילדים בגיל 5 הלומדים בחדרי-וישיבות, שישי ילדים בגיל זה שבכנסו לבתי-ספר מכלתיים - הרי אפשר להגיע לכלל מסקנה שהורגת השעה לא פגעה מבחינת היקף ומספר גילאי 5 הנמצאים בבתי-ספר.

עלינו לא לשכוח - וזה העיקר - שמה שנו מדברים כיום המעברות, במס פוטנצי העולמי לביטול הורגת-שעה, אשר לנו להתעלם מהעובדה שבמעברות ובמחנות העולמי הלימוד הוא גם כיום חינם; מבחינה זו לא נשתנה מאומה. במחנות העולמי נפתחו בנים עבור 11 ילד ואף 8 ילדים, ונמצאו גופים סיביריים אשר האליפו את המסכורות. כאשר פותחים בן-ילדים עבור גילאי 5 לומדים בו גם בני גיליה אחרים חינם. במידה שישי בעיה של תשלום שכר לימוד הרי היא קיימת בערים ובמחנות לגבי יסכבות מיעוטי-היכרות. בדרך-כלל אין להתעלם מהעובדה שגילאי 5 הגיעו לגנים.

אשר לשאלה בדבר הסודיים המזלזלים בעבודתם, הרי אפשר לומר שישי אצלנו גם כאלה, ולפני 9 - 8 שנים מספרם היה קטן יותר.

היו"ר י. גוריי: יש בתי-ספר בהם המנהל הוא גם מורה, אולם מנהל של בית-ספר גדול הוא מנהל פרובינציאלי. אדמיניסטרטיבי, הוא פקידו של משרד החינוך והתרבות. תפקידו - כיום זהו תפקידו של כל מנהל משרד אחר - לחנך באמצעים טכניים. נגד אלה המזלזלים בעבודתם. השאלה היא אם המנהלים מפלגים תפקיד זה.

פר טרייד: בבתי-ספר מסודרים גדולים בהם יש מנהלים - וזה כולל לאו דווקא את היטוב הוותיק, אלא גם את היטוב החדש - אי-אפשר לדבר על זלזול של המורים בעבודתם; אפשר לדבר על מורים טובים או גרועים יותר. המנהלים מפלגים לנו סדי חדש בחדשי דו"ח על המיחורים והחיבורים של המורים, והדו"ח הללו נבדקים. במקרה של היסודיים בלתי-מוצדקים אנו נוקטים באמצעים עד כדי ניכוי מהמסכורת. נקודת התורפה היא במקורות קטנים בהם יש מורה אחד או שניים, ואם יש מורים כאלה אנו מפתרים אותם. אנו עומדים לפטר השבוע מורה על שלא היה במסך שעות היום בבית-הספר, ולכן אנו עומדים לקבל את המכתב מרכז המורים. יש גם פקדים בהם אנו שולחים איזהרות והתראות למורים. הפיקוח המחוזי עשה מאמצים כדי לעקור תופעה זו מהטורס ואנו מצדנו מסתדלים לנהוג בכל חומר-הדין נגד תופעות אלו.

ה"ר כצנלצ'בוב: חבר-הכנסת גנזובסקי דיבר כאן על הקונקורדנציה התלמודית ואמר כי הרב קוטובסקי טלא התמרמרות על יחס משרד החינוך והתרבות אליו. רצוני להעמיד את הדברים על דיוקם, ומתחיל בכך שלפני שבוע קיבלתי מכתב מהרב קוטובסקי בו הוא מודיע לי שהוא שבע-רצון מהסידורים שבקבעו.

היחסים בינינו לבין הרב קוטובסקי נקבעו על-ידי הסכם שנחתם לפני 4 - 3 שנים לפני אנו מסתתפיה, או כמעט נוסטים, בעול הוצאת הקונקורדנציה, נוסף לתשלום החדשי הקבוע מהרב קוטובסקי סקבל כהענקה אישית מתוך התחשבות בגדולתו וזכויותיו.

לפני מחצית שנה הופיע גורם נוסף אשר הביע את רצונו להסתתף בהוצאת הקונקורדנציה - בית-המדרש לרבנים באטריקה.

גד.

לשם כך היה צורך להכניס שינויים מסוימים בהסכם הקיימ, והיו הרב קוטובסקי ביקש תיקונים להכנסת זכויותיו השונות וגם ביקש לעבוד לחישוב אחר של התשלומים. אנו בענינו לכל בקשותיו של הרב קוטובסקי, וההסכם החדש ועומד להיחתם עונה על כל השאלות. מסובב לך אני סבור שההתרשמות כי הרב קוטובסקי מתמרמר אינה נכונה.

היו"ר י. גורני:

פייסנו את הדיון ורצוני להזכיר כי אם יש לוועדת החינוך והתרבות הצעות למסגרת התקציב ביום ב' ישיבה של ועדה יותר מאומאמת.

נמצא דרך לקיים

אשר לתקציב התרבות - רצוני להעיר בטולי דבריו של מר אבידור כי לא אני מציתי את אשר היה לי לומר בבדון וגם התשובה לא יכלה למצות הכל; הדבר צריך לשמש בויזם להירור נוסף.

סעיף 21 - תקציב מסדר מבקר המדינה

היו"ר י. גורני:

רצוני להזכיר לחברי הוועדה ולמבקר המדינה, כי בדרך-כלל גם בשנים הקודמות נשנתה ועדת הכספים תמיד לדרישות של המבקר, במידה שבאו מאדו דרישות כאלו, אבל תמיד שטענו וסומעים מפי המבקר שגם הוא נתקל בקשיים, גלה אינה קשיים תקציביים אלא קשיים לגבי השגת עובדים מתאימים. מבקר המדינה טקפיד במיוחד, יותר מאשר כל מסדר אחר, בבחירת העובדים ויבורך על כך. לכן אינני סבור שיכול להיות כאן ויכוח רב בנוגע למבנה התקציב והיקפו; יש כמובן מקום לשאלות, ומינתינה תשובות במידה ותוצגנה.

ד"ר טרום:

כפי שהוועדה יודעת ודאי, הרי הקסי לקבל עובדים מתאימים נדרש בחלק לא קטן גם בגלל בעיית המסכורות, וידוע שלמסדר מבקר המדינה קשה כמד לעמוד בהתחרות עם גורמים אחרים בבדון זה. בפסך השנה עזבנאם המסדר שני עובדים אחרגיים שהיו בעלי בכיון בעבודה אך ורק מפני שלא יכלו להתקיים בתנאי המסכורת. אני הזכיר זאת כאן היות ויש בקשה של עובדי המסדר, אשר פנו ליו"ר ועדת הכספים כמה פעמים להעניק להם "גפול תפקיד", איזו תוספת צנועה שהיה בה י-ו להברת העבודה המיוחדת במסדר זה.

עד עכשיו אי-אמאר היה לטלם מארי הבקשה ל"גפול תפקיד", ואני לא הייתי תומך בה בזמנו לולא העובדה ש"גפול תפקיד" כזה שולח לעובדי סס ההכנסה ויש לכך תקדים. מינתיים בוטל התשלום המיוחד הזה במסדר סס ההכנסה בצורתו הקודמת והוא משולח עתה בצורה תוספת עבור שעות נוספת. בין עובדי המסדר שורת ווח-טובה והם לא הגיעו לכלל שביתה, ואני גם מטוכנע שהם יחכו בסבלנות לתוצאות ההסדר החדש בתחום זה. רצימי בהזדמנות זו להזכיר את הבעיה שמינה גדולה לפי היקפה אולא יש לה חשיבות רבה, לפי דעתי.

ז. פורדר:

רצוני להעיר הערה אחת הרוטה שלי על עבודת המסדר וגם להטיק כמה מסקנה. ראינו את הדו"ח סס. 5 ויש בו התקדמות ניכרת, הוא נותן סקירה על השאלות הכלכליות והאדמיניסטרטיביות, אולא לדעת קילמס דיספרופורציה בין ההצעות והמכללות של המבקר לבין בילוצין במציאות. אני הבינתי שטר האוצר מוכן לתמוך בכל פעולה שיש בה לתקן את הליקויים שהוצבע עליהם, ולכן נראה לי שרצוי היה כי מבקר המדינה ימנה ועדה שתכדת אשר תעקוב אחרי מצב הדבריה מתוך מטרה להקטין את הדיספרופורציה. אני מציע להקים אורגן אקסקוטיבי, המורכב מאנשי האוצר והמבקר, אשר יעבוד באופן תמידי לתיקון פני הדבריה. האם מוכן מבקר המדינה, יחד עם שר האוצר, לחשוב על הצעה זו?

מד.

אני תומך בהצעה לפתן תוספת במיזן, צורה שהיא לפקידות הגבוהה במשרד, אולם לפי דעתי הרבה יותר רצוי לשלוח יותר גבוהה ולעבוד עם פחות פקידים מאשר להמשיך בשיטה הנהוגה כיום. אצלנו קיימת תופעה של הרחבת פעולות המדינה עם הקטנת דלת הפקידות, פרט לכמה מקרים יוצאים מן הכלל.

היו"ר י. גורן:

רצוני להביא לידיעתכם את תוכן חליפת-

המכתבית עם ועד עובדי משרד המבקר בענין

תשלום "גמול תפקיד" המשתלם בכמה משרדים מסלתיים. את מכתבו של

ועד עובדי משרד המבקר העברתי לנציב שירות המדינה והוא השיב לי,

כי ניתנה הוראה להפסיק את התשלום הפיזי במשרד מס ההכנסה והמסורה.

העברתי את העתק מכתבו של נציב שירות המדינה לוועד עובדי משרד המבקר.

עכשיו נומר המבקר כי שיטה זו הוחלפה בשיטה של תשלום עבור שעות

נוספות. בתוקף עובדה זו אנו נמצאים במצב לא נוח. מחד אחד מהקיימת

עובדה זו - אין ועדת הכספים יכולה להמליץ על-טעם עובדה זו כי

שיטה זו תתפסט על-פני כל השטח; מצד שני קיימת עובדה נוספת - שהמטלה

מינתה ועדה ציבורית לחקירת שיטת המסכורות, הדירוג והתפקוד אשר מתפקדת

להגיש הצעות למטלה. לא מתקבל על הדעת - כך אני סבור - שעוד לפני

שוועדה זו תסיים את עבודתה ותגיש את הצעותיה, שוועדה פרלמנטרית

כמו ועדת הכספים תתעלם מעובדה זו. אינני סבור שבמצב כזה אנו

יכולים להביע למסגנה לגופן של התביעות הללו.

אוב כך רצוני לומר לוועדת הכספים, שנוצר

באיבור הרוסם שוועדה זו נושאת באחריות לטובת האחרונה, כשום שהיא

משהה את הגשת הדו"ח. לידיעתכם - הוועדה בתכנתה בסוף נובמבר והוטל

עליה לחקור לא רק את בעיית מסכורות של עובדי המדינה בלב אף את

זו של עובדי ציבור בכלל; עובדי הרשויות המקומיות, המוסדות הלאומיים

ומוסדות ציבוריים גדולים ושל עובדי איגודים וחברות מסלתיים,

ולהציע למטלה הצעות על-פני כל השטח, את מאשר לאחד את שיטת תשלום

המסכורת לעובדי ציבור בכלל. אי לכך היה על הוועדה לטפוע עדויות

רבות, והיא עובדת כדי טבוע בטבוע. אני כתבתי מכתב לרוסם המטלה כי

במצב זה נוכל להגיש את הדו"ח. לא ימוחר מאשר בתום חדש מאי.

הערה נוספת לגבי מסכורת השופטים, ובנדון

זה צריכה הוועדה לפרסם הודעה או שהמטלה תעשה זאת. ועדת הכספים

לא שינתה במאומה את מסכורת השופטים; השינוי בא עקב השינוי הרב

שחל במסכורות של הפקידות המינהלית הגבוהה. לאחר סכך-באו תביעות

השופטים, ואנו העלינו את מסכורתם וביטלנו את השחרור מסט הכנסה.

עקב ביטול השחרור היה צורך - תוך רצון לשמור על גובה המסכורת כמו -

להעלות במידה בלכת את המסכורות בכל הדירוגים. אותו המרחק שהיה

קיים בעבר במסכורת כמו בין הדרגה הגבוהה בפקידות המינהלית לבין

מסכורתו של שופט שלום נאמר גם בדרגות המתוקנות: אז היה הפרש של

25 - 26 ל"י וגם כיום קיים הפרש כזה. זה יוצר רושם מוטעה אם באים

ואומרים שהעלינו את מסכורת השופטים והדבר מסמס יזכה לטובתה של

המטפסנים. אי-אפשר להביא זאת כביטוק המסייע לטובת המטפסנים.

ד"ר גרבוז:

המטפסנים לא קיבלו את עליית האכר

יחד עם המינהללים, בכל-אופן צריך לברר

את התאריכים.

היו"ר י. גורן:

לידיעת חבר-הכנסת פורדר - ועדה כזו

הסורכת מנציגי האוצר ומשרד המבקר קיימת

והיא פועלת כל הזמן ועוסקת בדברים שהוא מנה.

י. פורדר:

כוונתי להפכה לאורגן בר-ביצוע.

ועדת הכנסים
17.3.55

אד.

ח. מרזאב:

לי נראה שעל מבקר המדינה לקבוע עמדה
לא רק לגבי העובדה שמספר עובדים במשרדו
אינה יכולים להמשיך בעבודה בגלל גובה המסכומות המשתלמות להם, אלא
מן הראוי היה שהמבקר יחווה-דעה על המרובלימה של המקידות בכלל, שקשה
להשיג עובדים מתאימים בגלל תנאי המיכרות.

הנה נושא המבקר שמוצדק הוצר, שמקבלי
תכיר באופן מוטומטי פקידים נוספים כאשר יש פעולה חזיה במשרד שמטלת
כל שהיא, בו בזמן שטוענים שיש בממשלה פקידים מיותרים אשר אי-אפשר
לפתור בגלל מיבות שונות? כיצד אפשר להביר את התוצאה של קבלת עובדים
נוספים בזמן שיש בממשלה פקידים מיותרים?

אני מבין שיש לחזק את ה"שירות למבצע"

בדיקה אשר נעשתה - לפי דברי המבקר - להגיה לשיפור היחסים בין
שירותי המדינה והאזרחים. אני מבין שהיחס של הפקידות לאזרחים אינו
מסביב-רצון ויש לתקן זאת. לו יכלו פקיד המבקר המקריבים לעסוק
גם בהדרכה בכיוון זה, היתה לכך חשיבות רבה.

י. פורדר:

רצוני לזכיר לקימה דיון בנוכחות שר
האוצר על הדו"ח של הוועדה המיוחדת,
עוד לפני שהממשלה תסיק את מסקנותיה.

היו"ר י. גורלי:

אחרי חתימתו של הדו"ח הוא הופך להיות
מסמך ממשלתי. ועדת המסכים יכולה לפנות
לממשלה ולבקש לתת לה אפשרות לדון על הדו"ח כיוון שזוהי נושא המעסיק
ממדינת הוועדה והיא גם מסובת על חלק ממדיניות הממשלות. אני מציע
זאת לשר האוצר.

בוה אנו יכולים לומר את הדיון במקרים

מבקר המדינה.

הישיבה נעולה.

הישיבה נועלה בשעה 11.00.